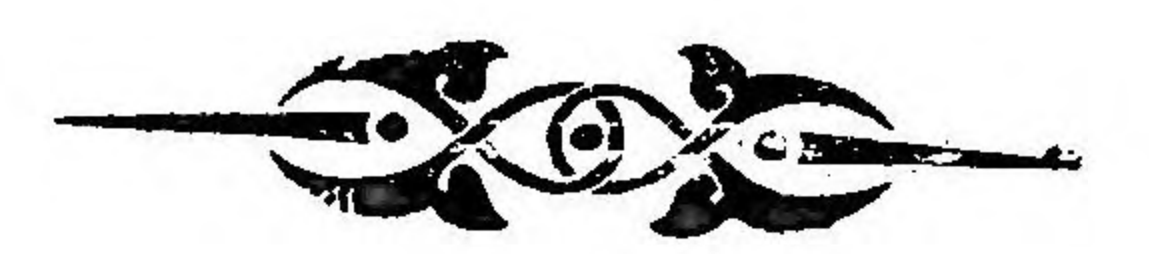
КАМАЛДИН АХIМЕДОВ

АГЪУЛ МЕГIНИ

ШИIИРАР

ДАГЕСТАНСКОЕ КНИЖНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
МАХАЧКАЛА 1992

АхIмедов Камалдин
Агъул мегIни: ШиIирар.— Махачкала. Даг. кн. изд.-во, 1992. 32 с.

Ахмедов Камалдин. Агульская песня: Стихи.

Камалдин АхIмедован китаби джуьреба — джуьре исари ликIинде шиIирар ая. Китабин лирикин игит Iуьмуьрин гуьзелгIвелил Iашукь, руху джилис вафалутIвелилди къуллугъ акьайде хье аямин инсан э.

Шаирин китаб агъул халкьдин тарихи агъул чIалалди иттархьайде шиIиррин сифта китаб э.

А $\frac{4702380202-503}{М\ 123-92}$

За счет средств автора

ISBN 5—297—00984—7

ХIУРМЕТЛУ ХУРАЙЕФ!

Айе мумкинвеларис хъутурфуна, геледжеги генара китабар агтархьайдеттик умуд кихьина, чве фикирдис зун руху чIалалди сифтаэй китаб хая.

Хил гъуш чун залас че ХIуьппуькь нугъатилди ликIиная пуна ме китаб. Аме китабар чун джала гъавурди архьахелди хьин ликIеси.

Камалдин АхIмедов.

ВАТАНИС

Зе зегьметин нур,
ХӀакьлугӀвелин тур,
Зе дамах, абур
Вун э, зе Ватан.

Хиларин кьуват,
Зе руьхӀдин кьудрат,
Хе Ӏумур, зе бахт
Вун э, зе Ватан.

Баракат джилин,
Джаллабурилас ширин
Нини Ӏу улин
Вун э, зе Ватан.

Канде зас, лап кан,
Ве рекъуь цӀай джан,
Игитарин макан
Вун э, зе Ватан.

БУЛАХ

Ве бугус зун адиная,
Йиркlв мурадрив ацlуна.
Ухуна хьед земземин ме,
Пашманвелар уцlуна.

Руху джилин, баван джилин
Нек ссуман хьед адавая,
Адавая зе джандисра,
Зе нигlра гlачахъая.

Гlачахъая шавгъар суман
Бузханайин ругъу — ругъу.
Гlачахъая нурар суман
Завариас угъу — угъу.

Зун дагъви э — лиlарин дуст.
Ери завар мутlаl акьу.
Рагъухъанин нурариас
Зас бигайин мугlвер агу.

Лепейриас элкъея зас,
Элкъея зас чуьлле завар.
Азад халкьдин ахlа руьхlра,
Зе уларин lакве цlаяр.

ЭТЮДАР

Парзай булах Чирагъ нецIус ушуне,
Магъу дере шагьид хьуне садвелин.
Чирагъ нацIра Каспий хIуьлис рукьуне,
Шагьид хьуне чуьлле хьиттар шадвелин.

Зе йиркIура мурадарин ахIавел
Битмиш хьая, ягъра-Iуьшра элхъейде.
Зун гъуджая булахрифас мертевел,
Деринвелар хIуьлерифас
рухьейде.

II

Гагь рагъ ая, гагь угъая дагъларил,
Шалбуз дагъдин кIиларил ибхь алдея.
Багаймикас рагъ куькIая чIарарил,
Гагь рагъая, гагь угъая дагъларил,
«ГIул гьарайе»,—кар рухьея хиларил,
Шиш гуьнейрил дуьргец хили
кандея.
Гагь рагъ ая, гагь угъая дагъларил
Шалбуз дагъдин кIиларил ибхь алдея.

III

Диф алдея дагъдил Гетин,
ЦӀайлапанар куьркьай ая
Іуьш рахая, дахьай секин,
Дифар Іайи хъуьхъай ая.
Угъалари хилар ламу
Рукъу джилихъ ерхе акьай.
Элхъая рагъ. Дагъ э зарлу
Зе гучІхьубар гІуьргІе акьай.

IV

ТІахІур дифар алдиджая
дагьаррил,
Зегьем э джил, дагъларис хьид
рукьуне.
Че хиларин кІунтІар ая
майданрил,
КІунтІ алихьай са солдат
зас агуне.
Хъуьхъве кунар фаттахъая дарари,
Къизил нешер медалар эй агвая.
Ге медалар умуд э гьан дадарин,
Чи медалар че мухурил гъургъая.

V

Хъутурф, къушари чІурхая завар.
Фикьас кьарайсуз хьуная гьагуьр,
Чарке адархьуне, андава дава,—
Бала канхьубан гьунарар агу!
ГучІая загьас, хасуман зун чарке,
Фаттвайсуман бицІиф, херарис
загІиф.

Мугуйи куьче рахая къушар
Чарка джикIина, акьай зе
тариф.

VI

Чигари мерте
КуькIай цIаяр пурарив
Заву ая ргъ.
Джагвар хIайван суман диф
ХънкIай — хъикIай адине,
НацIул фатхьай нагъв.

Ушуне руш булахил
Са чарка суман дифиран
Хъуьсил алдий хал.
Зе хиялра файшуне
ГIаги уьчин хуппахъай
Кел суман рахай.

VII

Вархариас лап, вархариас лап
Хъуркьая захъ зе Ватанин сес.
Зас гьагишти ая, камди ая зун
Ме цуларис цIикIинарин мез.

ЙиркIурас гIвая дегишгIвелар зе
Варха джиларин юркIурас куьче,
Гьич дахьу суман пашмангIвелер зе,
Гьич дагу ргъар цуларин Iуьрчle.

Уларикас гьаттархьая зе
Лап хъуьхъве хьунай дагъларин ишкил:
Агъул чIалалди гъургъай ая зун,
Мукьу хьая зас зе играми джил.

Багъларин къвалахъ, лап гIадул кaпал
Рагъунан нурар айий лап чурхъай.
Джилилди гIвайий, гъуджай чпин
джан,
Къизилдин пешер чеб чпив гъургъай...

Вархариас лап, вархариас лап
Хъуркьая захъ зе Ватанин сес.
Зас гьагишти ая, камди ая зун
Ме цуларин цIикIинарин мез.

ЭКСПРОМТ

Джагар — кIаре къприяр
Заварилра укъая.
Акьуна няхIс хIуьжетар
Чуьлле завул рукъая.

Тук рагъунас элкъуьне
КIил гъагьадвай ругукас.
Зе Iашкъунан тазанаг
Хьуне гьагин юркIукас.

IУЬМУЬР Э

Рагъунан нур гуьркьунде зав
Ачух хьуне, куькIу гIалав —
IуьмуьР э.

МегIин агъай хIуьруьн джакьвар
Заву ая, шаде юркIар —
IуьмуьР э.

КуьрмегIин кум, ялар акьай
Завухъ гIая, агвай—дагвай—
IуьмуьР э.

Укун сиви мудур IуьрчIе
Аме хъакьай бицIи IэмкIер —
IуьмуьР э.

Машин-машин хIачна джихер
Рекъуьас гIай, цIуд эй ерхе —
IуьмуьР э.

Кулакари файшуне пеш
Цулин ягъар дакьай эглеш —
IуьмуьР э.

НАСИГІАТ

Сабурлугlвел — абур э ме Іуьмуьрди,
Сабурлу кас аттархьасе вархарис.
Абур ухI вун хайирдира шийирди.
Сабурлугlвел — абур э ме Іуьмуьрди.
Маихьа вун ахIмакьгIвелин суьхIуьрди,
Эхирас вун, уджуз хьасе архайрис.
СабурлугIвел-абур э ме Іуьмуьрди,
Сабурлу кас аттархьасе вархарис.

ДАР

Дагьарил тик, завус мукьва
Алдея дар Іуьмуьр агу.
Дженгер дуай лигим хьунде,
Дарна кулар хьуна цІаку.

ГІава хьуне, дагьар атІай,
ЛиІарра лап куьркьай хьуне.
Къирийрин гел багиймикас.
Ве джандилра амуьргуне.

Хьид хьугуна, хабар ицІай,
ПІац икІая рагъунарра.
Іаквар чурхъвай, пешер дахъай,
ДикІай тукар, агуная.

Цул хьугуна, хая емиш,
Бахтлу хьая агуттарра.
Бахтарикас пай атІуна
Амуьргая дагуттарра.

Іурд хьугуна, тІурфан хъайе,
Алдиджая ибхьин шарфар.
Кьабул акьай иджеф-Іайеф,
Аттихьая ягъар Іуьшар.

Къара хьидар адигуна.
Тук аттахъай бахтлу э дар.
Гьамишаиф э Iуьмуьр джилил,
Алдий кIилил чуьллу завар.

Закасра са дар хьунайчи
Ватанис бул хайде емиш.
Шад хьасий зун зе кьисматил,—
Бегьер цIайде хьасий ериш.

БАВАКАС РИВАЯТ

Зе Іазиз бав,
Чвас буржлу э гьамиша.
Джан ине зас,
Іуьмуьрра вун акьуне хІар.
Магьа зунра
Хулан ахІаф, дадра э.
Девиррилра
Іашукь э зун тур фацай.

Убурихъас
Хъаттардахьай риваят.
Къикъе гъван эй
Зе йиркІурал укьуне.
Ме гафари
ІаргІуне хер гуьгьуьлин.
Зав мурад эй
Зун джилари дууне.

ХІуьруьн гимил
Укьунайий Іуьсеттар.
Джегьиларра
Къвалав файий саламат.
СуьгІбет акьай
Іуьмуьр агу инсанри,

Ге суьгIбетик
Кедуй Iамал, зарафат.

XIуьжет акьай,
Туьгьмет акьай бавасра
Са сефера
Гадайира
Аджугъ кейе саягъди.
Вун зас инде
Неккуьн кьадар хъайцIасе,
Уп ве кьимат,
XIалак макьа Iуьш-ягъди».

Эйчи, зе кIиркI,
Хьибу исди кафалихъ
Хъихьина зун
Ме дуьйейил алурц вун
Ахпа хасе
Хьин терезар вахтунан,
XIархьасе хьес
Ве зегьметна зе зегьмет,
XIархьасе хьес
Аршна бина бахтунан.

Ме кардилра гадара
Рази хьуне
Алурцуне
Хьибу исди дуьйейил,
Дахъатхьайра
Кафалихъас.
Хъайгуна гуьр чпин хулас
Гада хьуне бавав рахай:

«Ве зегьметар кейеве зак,
Вун туьгьметар
Мезуралас магъа зас.

Хутурф вуп зас,
Зе хиларис, лакарис.
Хъандава захъ гьич иман,
Сара зас гаф махъагъа».

Гъагьадуна ибхь суман кIил
Бавара гис агъая:
«Тек са Iуьшан
Қеттархьуне зегьметар.
Аметтара хьурай
Баван чвас хIалал»...

МУЬХIУЬББАТИН ХЕРАРИЛ АЛДИЙ

Зас IемкIекас агуне вун,
Агуне вун вазул алдий.
Ме фи кар э хьин гьаттархьуб,
Хьее лидахIан пара кандий.

ЙиркIура йиркI IутIай джилил
Тамарзлу эй алдея, джан.
Ве фикирар закасра э.
Каневелин хьуна лишан.

Магьа Iу хIад мукьу хьая,
Куькъас кандий чуьллу заву.
Ме хIадар хье мурадар э
Чпис гьеле дава дахьу.

Зас IемкIекас агуне вун,
Агуне вун заварилас.
Зун ве бугус-вей агуне
Муьхlуьббатин херарилас.

СОНЕТ

Къвадилкъван алмасрин дикIина
Ибхь ая суьхIуьрчи руш суман,
Iурдана куьч хьунде къуш суман,
Хьндикас мегIнияр ликIина.

Че хIуьрин кIилихъ са хал хъая,
Якьу багв дарари цIуьппе кьай,
Рагъунан нурарра гьич дагвай,—
Ве хал э, зе иъил уц хая.

Ав, вунра хал суман тек э тек,
Фикьас вун ялгъузди ая гьан,
Iуьмуьрдин багьа тук хьугуна.

Iуьмуьрди адава зас герек —
Вакас зе йиркIурас э гIаян,
Канде зас Iуьмуьрар сад хьуна.

* * *

Айдихъас адине диф,
Іуьш адине дагъларил.
Ушу исар хьай хІайиф
Алдея зун накьварил.

ПІац икІине балайис,
Файадине дуст чІалал.
Чуьнгуьр хили фацуне,
ХІар акьай хІарам-хІалал.

Зун ахуни хадава,
Агъзур хиял кІили ай.
Цул джиларил адине,
Къизилдии пеш хили ай.

Адархьу пеш зе йиркІ эгьан
Кулаки хай вархарис.
Бала гулу са джекьв эгьан
Гьарай акьай джиларис.

* * *

ХIуьлерихъас ади дифар,
Дагъдин кIилихъ цуьппе
махьа.
Хили ая кIаре кучар,
Вун гафарис мискьи махьа.

ДАРНА ЭХЪ

Джилихъ алдаркуна агъая экъуьна:
— Ме даралас хъутурф вун
АхIа хьунде, алдий зе ул.
Дуст хьасева гьагикас зас.
Гуласту ме уларигьас.
Рекъуьн абур эй хьуне са джигайил.
Ушуне ягъар, атIуне дар.
Рекъуьл але гулуне эхъ.
Эйчинра эхъуь упу гафар
Амея зе йиркIура...
Дар гулу рекIкIуь ухIая сабур.

ЗАС КАНДЕ ВУН...

Зас канде вун...
Цулин завус са луж суман дурнайрин.
Аршдис ущу зе архайрин руьхIер эй.
Дурнаяр вей кьибла багухъ, гьарайрин
Унар хъуркъай, хуппурилле сегьер эй.

Зас канде вун...
Ругъу джилис жанг ярхIунай, лап
джагвар.
Куталирра изан акьай, джил атIай.
Кандейхилди джилик ушу ударар
Инсанин хил, рагъунан нур гIачахъай.

Зас канде вун...
Хил алдаркай кулакира, адина,
Алмей са хIач чпихъ дуай даралле.
Кандийхилди теквелера дикIина,
Эхиримжи умуд эй зе ракалле.

ТРИОЛЕТ

Вархал рекъер зе лакарик руг хьуне,
Магьа зунра руху гимил алдея.
Зе Iашкъунас ве гъвадикра муг хьуне.
Вархал рекъер зе лекарик руг хьуне,
Хьин сад-сайнс муьхIуьббатин кIукI хьуне,
Iуьмуьрдирра ве тур сивил кандея.
Вархал рекъер зе лакарик руг хьуне,
Магьа зунра руху гимил алдея.

* * *

Къизил суман рагъунахъ,
Бушлухрис завун.
Гъадивуна гьамища
Шиш дагъдин агуб
Ассирарин хъуркьая
Унар лап къинкъс.
Джагварвелис вафалу
Хьурай вун, дагъви.

* * *

Джикая хIаят,
Акьай лахъун
ТIурфани,
Элхъея вун, Iу джуьрейн,
Зал аликIай хиялар.
Къафанин
Терс январин тIурфан суман
Хутурфуне зас.
Къуьркьадава хъуьсик ибхь
Файе хIуьттес — аяз.
Ругъувеле ге чуьлле
Угвай юркI-джигер.
Хиялрин зе сегьер эй
Аттихьи IемкIер.

* * *

Зун дуьньяйис адине
Акьуна гьарай.
Алурцуне дуьньяйи
Инсанив гъургъай.

Дуьньяйиас весе зун
Багърияр Iашай
Секин хьасе ругаригI
Лакьандив гъургъай.

РугаригIас айчIвасе
Рагъунахъ Iуьвер
ЙиркIура хьу хиялрин
ГунтI дакьу бегьер.

* * *

Дуьньяйнс рухайе дуьнья.
Бабанра фуниас шуьник суман.
Фи ухьтан э,
Баван суман,
Дуьньяйин хъуьсу.

XIУЬЛ

Мухур утай лепейри, секин дава xIуьл.
Сивик элхъ кей, зун алдея къирагъил.
XIафтава зас фи кар эйчи секинвел,
Зе йиркIура куькIуная эркинвел.
Даллу э xIуьл, гъагьадвай тик лепеяр,
Руг-руг акьай дагьар, чархай, тепеяр.
Зас гишти э, кьуват ицIай тIурфанис,
Агвар акьай уьчин гьунар инсанис.
Ругъу тIинкIар хъуркьая зе зангарихъ
Зас гишти э, xIуьл руцая рангарихъ
Ачух кьайде йиркIуранра деринвел,
Артух кьайде зас Iуьмуьрдин ширинвел.
УхIая зун зе йиркIуран харайи
Дерин Iакве мурадарра заварин.
Гьагуьр агвай xIафтава зас гъагьархIуб,
Кьисмат дакьай декьикъира яваш хьуб.
Руху халкьдин къуллугъи хьуб уьш-ягъди
Макьсад э бава ииде сагь джандин,
Макьсад э зас зе Каспийин хьиттарин,
Багьиш акьу джилин дерин къатари.
Диф гулуне... Якьу багв лап секине,
Зав джикIинде лиI суман зун эркине.
Эйчинра xIуьл кихиттая, гъургъая,
Микьнатиси суман уьчил дуая.

КIИЛАР

Камалдин Ахмедов

АГУЛЬСКАЯ ПЕСНЯ

На агульском языке

Художественный редактор М. В. Левченко.
Технический редактор С. Қ. Амирханова

Ҝамалдин АхӀмедов ХӀуьппуькьарин хӀуьри 1946-иса бавас рухуне. Дербентдин педучилище, хупай ДГУ-йин филологический факультет куьтегӀ акьунде ги руху хӀуьри къа исалас вэрт муьгӀвелимгӀвели, школин завучвели ва директөргӀвели кар акьуне. Але вахтуна се ХӀуьппуькьарин тамам давайде школин Ӏурус чӀаланна литературайин муьгӀвелим э.

Ге лезги чӀалалди аттархьунде «Жегьилрин сесер» (1983), «ӀэкӀен кӀилар» (1991), «МуьхӀуьббатин херарил алдий» (1990) китабарин автор э.

АГУЛЬСКАЯ ПЕСНЯ

На агульском языке